Sissejuhatus riigikaitseülesannetesse

Julgeolekupoliitika alustes on 2023. aastast riigi tegevus julgeoleku kindlustamiseks ja riigikaitse tagamiseks jaotatud viide tegevusliini. Need tegevusliinid jagunevad riigi kaitsetegevuse kavas omakorda 67 riigikaitseülesandeks, millele on määratud kindel vastutav ministeerium, asutus ja osapooled, kellega koostööd teha.

Tegevusliinidest nähtub, et riigikaitse tegevusega on hõlmatud riik tervikuna, mitte ainult üksikud ministeeriumid või asutused.

- **Ühiskonna sidusus ja riigi kerksus:** kaitsetahte ja ühiskonna ühtsuse tugevdamine, elanikkonna teadlikkuse suurendamine ja elanikkonnakaitse ning valmisolek erinevateks kriisideks. Selleks tuleb tagada, et kõik ühiskonnagrupid tunneksid end kaasatuna ning et riik ja ühiskond suudaksid võimalike kriiside järel kiiresti taastuda.

- **Majandusjulgeolek ja elutähtsad teenused:** tagada tuleb elutähtsate teenuste ja majanduse vastupidavuse suurendamine, strateegiliste varude loomine ning arendamine, samuti elutähtsate teenuste – energia, transport ja side – toimepidevuse tagamine. Üks eesmärkidest on seejuures vähendada sõltuvust ebausaldusväärsetest tootjatest ning tagada piisav teenuste osutamine ühiskonna toimimiseks kriisides.

- **Sisejulgeolek ja avalik kord:** õiguskaitseasutuste töö tähtsustamine, et ennetada ja reageerida siseohtudele – oht põhiseaduslikule korrale, terrorism, organiseeritud kuritegevus ja küberohud.

- **Sõjaline kaitse:** et heidutada vastast sõjalist konflikti alustamast, võtab Eesti tugevdatud kaitsehoiaku, mis tugineb iseseisvale kaitsevõimele ja kollektiivkaitsele. Eesmärgi saavutamiseks on valitsus otsustanud kaitsekuludeks eraldada 5% SKP-st.

- **Rahvusvaheline tegevus** Eesti seisukohtade toetuseks partnerite ja liitlaste seas.

Oluline Ukraina õpituvastus on, et vastane kasutab iga võimalikku tööriista ja neid tööriistu luuakse konflikti käigus juurde. Seetõttu tuleb ühiskonna ja riigi kriisikindlust vaadata võimalikult laialt. Eriti oluline on selles kontekstis ühiskonna sidusus, sh selle roll kaitsetahte hoidmisel ja kasvatamisel.

Riigikaitseülesanded määratakse ühise planeerimise raames lähtudes ministeeriumite, asutuste, kohalike omavalitsuste ja ettevõtete igapäevastest ülesannetest (ülesannete jäävuse põhimõte). Need on ülesanded, mille täitmisele tuleb kriisis keskenduda. Vajadusel tuleb teised ülesanded riigikaitseülesannete kõrval ära jätta või täita neid väiksemas mahus. Seejuures sõltub ka riigikaitseülesannete täitmise maht ja prioriteetsus konkreetse kriisi olemusest ja ulatusest ning seda

võetakse kriisideks valmistumisel arvesse.

Konkreetne ülesandepüstitus riigikaitseülesandena annab asutusele või isikule selgema ootuse, millise ülesande täitmist (ja millisel moel ning kelle jaoks? – küsimused, millele annab vastuse planeerimine) kriisideks valmistumisel oodatakse. Teiste funktsioonide seas seovad riigikaitseülesanded siseriikliku tegevuse NATO kollektiivkaitsega – riigikaitseülesanded sisaldavad seitset NATO kerksuse põhinõuet ja NATO kriisireguleerimise meetmeid.

Riigikaitseülesanded on justkui ehitusklotsid, mis on ühetaolised kõigis viies ühtse keskpõranda tegevuses ja läbi mille ministeeriumid, asutused ning kohalikud omavalitsused suhestuvad ühiste stsenaariumide, ühise planeerimise, sh võimeplaneerimise ning ühiste õppuste ja ühise õigusruumiga. See omakorda tähendab, et kõikideks kriisideks valmistutakse ühtselt. Nii arvestatakse riigikaitselisteks kriisideks valmistumisel kõikide ohtudega ning kavandatakse meetmed kriiside ennetamiseks ja lahendamiseks.

Riigikaitseülesannete planeerimise ja rakendamise eest vastutavad ministeeriumid oma valitsemisalades, kohalikud omavalitsused ja Eesti Pank nende vastutada olevate elutähtsate teenuse osutajate juures.

Riigikaitseülesandega riigiasutustel, ettevõtetel ja tulevikus ka kohalikel omavalitsustel on kohustus planeerida riigikaitseülesande täitmine, sh mõelda, millise ressursiga seda osutatakse. Kui asutus, kohalik omavalitsus või elutähtsa teenuse osutaja on selgeks teinud kriitilised funktsioonid ja vajaliku inimressursi, saab tööandja panna töötajatele riigikaitselise töökohustuse. See kohustab töötajat riigikaitselises kriisis oma töökohal töötamisega kriisi lahendamisse panustama (nt elektrikud, meedikud, teatud riigiasutuste töötajad, politseinikud). Kui inimene on samal ajal määratud Kaitseväes sõjaaja ametikohale, tuleb tema kriisiaegne roll (kas oma töökohal või Kaitseväe sõjaaja üksuses) kooskõlastada Kaitseressursside Ametiga. Nii tagatakse vajalik tööjõud nii kriitiliste funktsioonide täitmisel tsiviilsektoris kui ka Kaitseväe sõjaaja struktuuris.

Viimati uuendatud 16.10.2025